

VABA HARIDUSTÖÖ

I

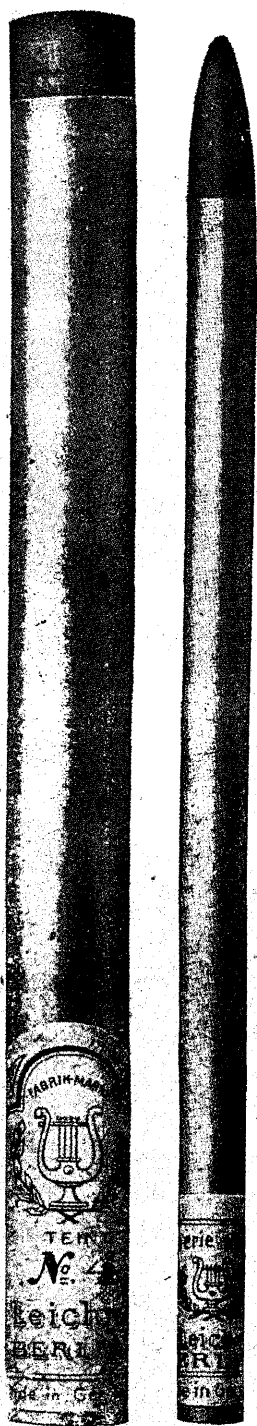
SISU:

- A. T-nn: Näitemäng maal.
Haridusorganisatsioonid hõimupäevi pühitsemas.
G. Puu: Läbirääkimiste tähtsusest kõnekoos-
olekutel.
J. E.: Eesti kool ja õpetajaskond karskusvõistlustel.
Mitmesugused teated.
E. Haridusliidu lektorite nimestik (järg).
P. Sepp: Väikelavade näitejuhtide ülesanded ja töö.

Vebruar

1929

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

FORM A

F

E. Haridusliidu Rekvisiitide ja jumestus- abinõude ladu

Laos olevate rekvisiitide ja jumestusabinõude
müügihind :

1. Põhivärv	№ 1	Vorm A	á	Kr. 1.25.	Vorm B	Kr. 2.—
2. „	2	„	„	1.25	„	2.—
3. „	3	„	„	1.25	„	2.—
4. „	4	„	„	1.25	„	2.—
5. „	6	„	„	1.25	„	2.—
6. „	„Lit K“	„	„	1.25	„	2.—
7. Valge	20	„ G/H	„	—0.75	„ F	—0.70
8. Vanapuna	24	„	„	—0.75	„	—0.70
9. Pruun	11	„	„	—0.75	„	—0.70
10. Must	12	„	„	—0.75	„	—0.70
11. Tumehall	32	„	„	—0.75	„	—0.70
12. Sinine kesk	326	„	„	—0.75	„	—0.70
13. „ tume	326	„	„	—0.75	„	—0.70
14. Carmin Verm. N-puna	„	H	„	—0.75	„	—0.70
15. Carmin I. N-puna	„	„	„	—0.75	„	—0.70
16. Normaal komplekt jumestusvärve						
					[Nr. 70 ja 70-a	Kr. 3.50
17. Kino komplekt					„	7.—
18. Väike komplekt					„	1.—
19. Mastix № 165					„	1.50
20. Ninakitt № 257					„	—0.50
21. Hambavärv „must“	№ 43				„	1.—
22. Puuder „valge“	230				„	1.60
23. „ „roosa“	230				„	1.60
24. „ „kollakas“	230				„	1.60
25. „ „naturelle“	230				„	1.60
26. Compactnoorpuna	90				„	—0.45
27. Teaaterpuna	96				„	—0.75
28. Mastix-pintsel	192				„	—0.25
29. Huulepuna	203				„	—0.90
30. Kulmupulk „must“	58				„	—0.50
31. Vaseliin (suur karp)					„	—0.35
32. „ (väike karp)					„	—0.17
33. Abšmink № 249					„	1.—
34. Habemekarvad		á	1 kroon	meeter		

VABAHARIDUSTÖÖ

VEEBRUAR

I

1929

Näitemäng maal.

Üks kasutamata haridustöö võimalus.

Ühes hiljutises „Vabaharidustöö“ numbris oli toodud tuntud Soome kirjaniku Johannes Linnankoski mõtteid maanäitelavade tegevusest, millest võis teha ainult ühe järelduse: sihikindla töö puhul võiks näitelavalisest tegevusest maal saada suurepärase rahvaharidusliku teguri.

Kujutatagu ainult ette: näitemänguetenduste arv aastas ulatub meie maal kahtlemata mitte sadadesse, vaid tuhandetesse. Paljud tuhanded tegelased käivad näitemängude õppimiseks koos, pühendavad selleks kümned tuhanded päevad tööd, hoolt ja vaeva.

Kas ei ole see siis suur jõu pillamine, kui seda tööd tehakse ilma mingi kindla kavata, juhuslikult ja kobades, kulutades jõudu isegi täiesti valesti?

Nagu hiljuti toodud andmed näitasid, kujundavad meie maanäitelavade repertuaari lövi-osa kergesisulised, sagedasti üsna sisutud jandid, millistel ei ole mingit harivat väärtust — ei näitlejate ega ka publiku jaoks. Silmapilguks võivad nad kõditada küll pealiskaudsete vaatajate naerunärve, kuid koju kaasa viia ei ole seesugustelt näitemänguetendustelt vähematki. Nad on määratud selleks, et minna ühest kõrvast sisse ja tulla teisest välja.

Ometi võiks aga, kui seda hoolt ja vaeva, mis kulutatakse maal näitemängu-etendustele, vähegi sihikindlalt juhtida ja arendada, saavutada mitmekordselt väärtuslikumaid tulemusi. Kui etendavate tükide valikut toimetatakse mitte üksi naeru-eesmärkide kohaselt, vaid silmas pidades, et etendatav näitemäng peaks midagi kaasa andma ka vaata-

jate hingedele, südametele ja mõistusele, siis muutub näitemängu etendus juba teatavaks hariduslikuks teguriks. Ärgu arvata, et see paratamatult kaasa peab tooma ühtlasi igavuse. Kaugeltki mitte, sest väga palju kirjanduslikult ja kunstiliselt väärtuslikku ning sisult harivat on niisugune, mis kõige igapäevasematki inimest suudab kütkestavalt kaasa kiskuda ja huvitada, kui huvi äratamiseks võetakse vajalikud abinõud tarvitusele.

Juba sellega, kui need tuhanded inimesed, kes esinevad meie näitelavadel näitlejatena, suudetakse huvitundmisele juhtida sihikindla haridusliku ja kunstilise lavategevuse vastu, oleks väga palju tehtud. Ei jää ju nende teadmised ning tundmised mitte üksi enestele, vaid valguvad ikka laiematesse ja laiematesse rahvahulkadesse. Suur tagavara haridustegelasi oleks sellega juurde võidetud, kes mõjuvad hulkade hariduslikule tasapinnale arendavalt, ilma et selleks vaja oleks mingit erilist jõupingutust.

Kui siia juurde tuua aga veel see, et ka rahvale näitelavadelt ühte ja teist mitte üksi ei pakuta, vaid ka ära seletatakse, mida pakutakse, siis muutub maa teatrietenduste kultuuriline mõju korruga mitmekordseks. Mulle tulevad siin meelde ajad, mil Tartu „Vanemuine“ meie esimese kunstiteatrini tööle asus. Tolleaegsel teatrijuhil K. Menningil oli viisiks iga etenduseletuleva tüki kohta programmi teisel küljel lühikest, kokkuvõtlikku kirjanduslis-kunstilist seletust pakkuda, kust publik selgust sai nii tüki autori kui ka tema sisu ja kandvate ideede üle.

Mäletan hästi, missuguse huviga loeti iga etenduse ajal neid sissejuhatavaid seletusi. Ning tulemuseks oli see, et publik mitte ükski ei vaadanud, vaid ühtlasi ka mõistis, mida ta vaatas.

Kindel on aga üks: lava-etenduste sisulikumaks muutumine maal võib teoks saada üksi siis, kui sellega käsikäes käib oskuse tõstmine näitlemise ja lava tehnikas.

Mis puutub näitlemisse, siis võime selles suhtes olla küllalt optimistid. Nende ridade kirjutajal on võimalus olnud meie maanäitelavade tegevust jälgida väga paljudes kohtades. Ja peab varjamatult tunnistama: meie inimestel on näitleja andi. Vaja ainult juhte, kes need anded nähtavale tooks ning tegevusse juhiks. Nimelt näitavad kogemused ja tähelepanekud, et ühe ja sellesama koha lavategevusel on omad tõusu- ja languseajad just selle järgi, kelle käes on kunagi selle tegevuse juhtimine. On ta õnnelikudes kätes, siis saadakse tihtilugu toime väga tõsiste ülesannetega. Läheb mõni aasta mööda ja kõik jääb korraga soiku: ei saada enam toime kergete naljamängudegagi, kõnelemata millestki tõsisemast. See lubab järeldust tõmmata, et kui meil korda lähaks teatavat ettevalmistust anda maanäitejuhtidele, siis sellel võiks olla kohe nähtav mõju maa lavategevuse tasapinna tõstmisele.

Näitelavade suhtes tuleb tähendada, et siin vaja on kõigepealt korraldamisostkust ja kogemusi. Tõsi, meie maanäitelavad on üldiselt kehvad. Ruumi puuduse kõrval puudulik lavavarustus ja mitmed teised asjaolud. Kuid jällegi näitavad kogemused, et tarviliku oskuse ja leidlikkuse juures ka üsna kehvad näitelaval suudetakse mõndagi ära teha, kuna vastasel puhul ka parematel maanäitelavadel pakutav kõhnaks jääb.

Kõik need tõsiasjad on tõuget annud selleks, et Eesti Haridusliit maanäitelavade asja viimasel ajal on võtnud oma elavama tähelepanu osaliseks.

Näitlejate näitlemisostkuse tõstmiseks on korraldatud mitmel pool näitemängukursusi, mis leiavad elavat osavõttu ja suudavad maa lavategelasi nii mitmetegi kasulikkude kogemuste poolest rikastada.

Selle kõrval on korraldatud õppust näitejuhtidele. Alles tänavusel jõuluvahel ajal peeti ära üks seesugune maanäitejuhtide täienduskursus pealinna paremate lavategelaste kaastegevusel, kust osavõtjad jällegi õige mõndagi kasulikkude võisid kaasa võtta. On kavatsusel teist seesugust kursust kevadepoolle ära pidada Tartus, kus nad ka Lõuna-Eesti tegelastele oleksid kättesaadavamad.

Kohaste näitemängude saamiseks maanäitelavadele on välja kuulutatud tõsisem näitemängude võistlus, mis töötab lähemaks sügiseks kokku tuua suure hulga uusi algupäraseid lavateoseid. Kuna võistluse tingimusi saatis palve, et nende juures ühtlasi silmas oleks peetud meie maanäitelavade võrdlemisi kehv olukord, on loota, et siit nii mõndagi päevavalgele tuleb, mis meie maanäitelavade eeskavades oleks kasuga tarvitav.

Muidugi ei ole loota, et sel teel palju sobivaid ja väärtuslikke näidendeid kokku saadakse. Kogemused romaani- ja teistelt kirjanduslikkudelt võistlustelt on näidanud, et võistlustoodangu hulgas on harilikult kõlkaid ja haganaid märksa rohkem kui teri. Kuid kui mitmekümne hulgast ka ainult kolm või neli väärtuslikku näidendit leitakse meie maanäitelavade jaoks, siis on sellega juba palju kätte saadud. Vähemalt jätkub sellest peaaegu igale näitelavale terveks aastaks, sest neli kuni viis näitemängu aastast meil ühes ja samas kohas harilikult etendataksegi.

On näitemängud aga teadupärast, mis Haridusliit oma liikmetele ettekandmiseks võib soovitada, siis muidugi on võimalus seltsidele ka kõike muud kaastoetust pakkuda nende näidendite ettekandmiseks.

Praegu näiteks on Haridusliidu juures olemas parukate, rekvisiitide ja muude lavatöökäsitööde ladu, mida siis täiendada võidakse just võistlusel auhinnatud näidendite ettekandmise võimaldamiseks. Muretsetakse tarvilised parukad nende näidendite tegelaste jaoks, tarviline lavavarustus, muretsetakse joonistused kulissideks ja võidakse nende järgi korraldada isegi odavat kulisside valmistust, lastakse trükkida tarvilikud seletused tüki sisu ja idee selgitamiseks, mida seltsid ettekannete puhul võiksid kasutada, kasutatakse auhinnatud töid liidu näitemängukursustel harjutustükkidena, millega võimaldatakse nende paremat ettekannet kohtadel jne.

Sellega on ühtlasi saavutatud ka teatav maanäitelavade tegevuse sisuliku juhtimise võimalus, sest kui kõik Liidu poolt pakutavad soodustused on olemas just auhinnatud tööde ettekandmise hõlbustamiseks, siis ei jäta kohalikud seltsid neid harilikult mitte tarvitamata, vaid annavad neile kindlasti eesõiguse seniste sagedasti väga sisutihjaste kõlgaste ees.

Nagu siit selgub, on kohalikkudel seltsidel ja hariduslistel organisatsioonidel, kes kõige muu tegevuse kõrval harrastavad ka lavategevuse arendamist, tulevikus õige rohkesti tulu loota maa näitelavaolude korraldamisel.

Aeg muidugi näitab, missuguses ulatuses see välja areneb, kuid kindel on, et siis, kui kohalikkude organisatsioonide poolt Liidu kaasabi tarvitamine muutub elavaks, seda mitte ei pakuta enam üksi keskkohast, vaid ka lähemalt. On näiteks väga mõeldav teatavate abiladude asutamine provintsi, kust tarvilikkude lavamaterjalide kättesaamine oleks hõlbus ka neil, kellel otsekohene läbikäimine Tallinnaga raske. Kui aga näitemänguraamatud, parukad, rekvisiidid, jumesusabinõud, tüüpide joonistused, kulisside joonistused, lavamööbli korralduse kavad jne. kõik kohapeal saadaval, siis mõjub see omakorda kaasa nende tarvitamise elustamiseks. Liidu tulu muutub siis üte terve Eesti meie haridusliste organisatsioonidele veel palju tundavamaks kui seni. Ja kui seekordse näitemänguvõistluse tulemused niiviisi lõplikku äratarvitamist leidnud, võidakse juba lähemas tulevikus korraldada veel uusi, samuti ka teisel teel tuttavamalt autoritelt sobivaid ja väärtuslikke teoseid omandades, milliste ettekandmise soodustamiseks siis jällegi kõik eelpoolloeteldud ja igasugused muud võimalikud abinõud ära kasutatakse.

Nii jätkuks sihikindlalt kasulikku tegevust püsivalt ja katkestamatult.

Kõigi nende korralduste läbiviimiseks läheb liidule muidugi vaja rohkem majanduslikke võimalusi, kui neid tal kasutada on olnud seniajani.

Selle saavutamiseks on tähtis, et Liidu liikmetepere älatasa kasvaks ja tiheneks ning liidu side kohalikkude organisatsioonidega muutuks hästi tugevaks.

Ei või ju nuriseda, et ta praegugi oleks lõdev, eriti viimasel ajal on siin rohkesti edu märgata, mida põhjustab osalt muidugi ka see praktiline abi, mida Liit on suutnud kohalikkudele organisatsioonidele pakkuda nende püüete teostamiseks.

Kuid ikkagi — suurem hulk hariduslikke organisatioone ei kuulu Liidu liikmetepereesse veel mitte.

Ja kui käesolevad read, milles on puudutatud Liidu teostamisel olevaid ülesandeid ainult ühel alal, osaltki suudaksidkaasa mõjuda selleks, et Liidu liikmetepere uuel aastal veelgi kasvab, siis on nende otstarve täidetud.

A. T - nn.

1 2 3 4

E. Haridusliidu poolt 28. XII. 28. kuni 5. I. 1929 a. Tallinnas korraldatud näitejuhtide kursusest osavõtjad. Esimeses reas istuvad 1. Haridusliidu sekretär E. Vender, 2. lektor, Estonia näitleja pr. H. Gleser, 3. Kursuse juhataja, Haridusliidu teatrinõunik P. Sepp ja 4. lektor, Estonia jumestaja V. Toffer.

Haridusorganisatsioonid hõimupäevi pühitsemas.

Üldharidustöö kavva kuulub ka hõimu ja välis-Eesti küsimus. Käsitab ju see meid endid ja meie sugurahvaid, kogu meie hõimu, eriti haridustöö seisukohalt. Sellepärast on loomulik, et ka haridusorganisatsioonid pühitsevad esimesi Eesti hõimupäevi 26. ja 27. jaanuaril s. a. vastavate pidustustega ja ettekannetega.

Hõimuaktuse üldkava oli Fenno-Ugria juhatuse poolt järgmiselt kokku seatud.

Algaks aktus lauluga või deklamatsiooniga „Väinöla lapsed“

(Eesti laul lhk. 127), milline loob üldise meeleolu aktuseks. Sellele järgneks Fenno-Ugria tervitus hõimupäeviks („Eesti Hõim“ nr. 4, 1928), milline annab üldülevaate kõigist meie hõimurahvastest kui ka väliseestlastest ühes nende hariduseluga ja tulevikuülesannete märkimisega nendega kultuurilise kontakti ülalpidamise alal.

Kuna läinud aastal paljud haridustegelased külastasid Ungarit, mil puhul ka ajakirjanduses Ungarist palju kirjutati ja üldiselt Ungari oludega tutvuneti, siis on loomulik, et eriline ettekanne võiks käsitada Ungarit, kõige paremini Ungarit külastanu poolt (kui niisugune isik lähedal). Selle ettekande võiks sisse juhatada Ungari hõimuga (Eesti laul lhk. 135). Materjalina ettekanne võiks kasutada „Eesti Hõimu“ Ungari erinumbrit ja „Eesti Hõimus“ nr. 4 ilmunud artiklit: „Mida andis meile II soomeugri kongress, samuti 1924 a. Tallinnas peetud II soomeugri hariduskongressi protokollidest“ kirjutisi Ungari koolide ja väljastpoolt kooli rahvahariduse üle, ka József Faragó kirjutisi välisungarlastest Soome-Eesti hõimualbumis nr. 1.

Kus aga peetakse paremaks ettekanne Soomest, või kus Soomele pühendatakse eri ettekanne, sääl võidakse kasutada materjalina Soome hariduselu üle koguteost „Soome maa, rahvas ja kultuur“, Odamehe kirjastus, Tartu 1924, ka M. Martna „Soomet“, kui see saadaval, samuti „Soome-Eesti hõimualbumi nr. 1 ja soomeugri II hariduskongressi protokolle.

Erilise ettekande võiks pühendada väliseestlastele, sisse juhatades seda dr. P. A. Speek'i „Ränniku lauluga“ („Eesti Hõim“ nr. 3 1928). Materjalidena välis-Eesti küsimuse kohta võiks kasutada „Eesti Hõimu“ nr. 3 ja 4, 1928 ja nr. 1 1929, mis ilmub enne hõimupäeva, samuti ka selleks ajaks

ilmunud kaht „Väliseestlase“ numbrit. Võiks kasutada ka enne ilmunud A. Nigoli, J. Meomutteli ja teiste teosed Eesti asunikude kohta, kui neid saadaval.

Hõimuorganisatsioonide keskkoondis Fenno-Ugria korraldas haridusministeeriumi loal ja soovitusel kõigis eesti koolides 26. jaanuaril s. a. hõimupäeva ja palus ühtlasi kõiki hariduslikke organisatsioone korraldada pühapäeval 27. jaanuaril pidulikke koosolekuid ettekannetega hõimu- ja välis-Eesti küsimuste kohta.

Nagu meie rahva arenemine üldiselt, nii oli ka vabaharidustöö Eestis kaus aega takistatud, ja alles viimastel aegadel on siin suuremat hoogu märgata. Alles nüüd võidakse meil täielikumalt anduda haridusideede levitamisele rahva hulkades, nende ideede sissejuurutamisele meie rahva hingellu.

Üldiste haridusideede hulgas omab aga hõimu- ja välis-Eesti idee ülitähtsa koha. See on õieti meie eneseteadvuse, meie enesetundmuse arendamine ja süvendamine, meie eneseväärtuse ja jõutunde kasvatamine, ühtlasi ka meie vaimuelu rikastamine uute elementidega, eriti just rahvahariduse alal. Sellepärast on arusaadav, et meie vabaharidustöö ei saa keelduda kõige lähemast kokkupuutumisest hõimu- ja välis-Eesti küsimustega, vaid peab neile võimalikult laialist tähelepanu omistama, seega suurt sisetist rikastumist võimaldades kogu meie vabaharidusliikumisele.

Oleks soovitav, et pidustuste puhul asutataks eriline organisatsioon või toimkond hõimu- ja välis-Eesti tööks, kas iseseisvalt või mingi olemasoleva organisatsiooni juure. Selle asutamiseks palutakse teatada Fenno-Ugriale (Tallinn, Linna koolivalitsus, Nunne t. 2), kes saadab edaspidiseks tegevuseks tarvilikud juhtnöörid, kodukorrad ja põhi-kirjad.

Oleks väga soovitav, et hõimupidustuste puhul peetaks meeles eriti Liivi rahvamaja, selleks vabatahtlikke toetus kogudes, millised tuleks saata Fenno-Ugriale edasi saatmiseks Liivi seltsile. Seega aitaksime ühisel jõul kindlustada väikese liivi sugurahva hariduslikku tulevikku.

Välis-Eesti küsimust võidakse kohapeal eluliseks teha andmeid kogudes teatud ringkonnast välja rännanud eestlaste kohta, keda kohalikud elanikud loomulikult tunnevad ja kellega kultuurilise kontakti loomine

on suuresti hõlbustatud juba olemasoleva tutvuse ja suguluse tõttu. Need andmed ärataksid koosolekul igatahes suuremat huvi ja nad võiksid isegi Fenno-Ugriale edaspidi kasulikud olla.

Et suhteid hõimu- ja välis-Eesti liikumisega kõvendada ja sellest teadlikult osa võtta, selleks oleks soovitatav, et tellitaks „Eesti Hõimu“ ja „Väliseestlast“, eriti just väliseestlastele hõimutervituseks kodumaalt. Toetuse tõttu kultuurkapitalist on võidud mõlema ajakirja hind määrata õige odav — mõlemad kokku 1 kroon aastakäik, toetustellimine 5 kroonist, autellimine 10 kroonist alates, „Väliseestlane“ eraldi 25 senti aastakäik. Mida rohkem kumbagi ajakirja tellitakse, seda rohkem levivad hõimu- ja välis-Eesti aated ja seda rohkem suudab kumbki ajakiri pakkuda sisuliselt ja ka välise ulatuse poolest. Ajakirjade toimetuse ja talituse Tartus, U. Savi t. 2—3.

Lõppeks oleks soovitatav, et kõigi hõimupäeva ettevõtete üle saadetakse hiljemini teateid Fenno-Ugriale, edaspidise kokkuvõtte tegemiseks hõimupäeva pidustuste kohta.

Teadetes paluksime eriliselt märkida: 1) organisatsiooni nimi ja aadress, 2) mida korraldati hõimupäeval, millised ettekanded ja kelle poolt, kui suur oli osavõtjate arv, 3) teateid väliseestlaste kohta, kes organisatsiooni ringkonnast välja rännanud (soovitav aadressid või vähemalt statistiline ülevaade eri riikide järgi), 4) kas asutati hõimu toimikond, kes on selle juhataja, 5) kui palju telliti „Eesti Hõimu“ ja „Väliseestlast“, 6) kui palju koguti vabatahtlikke annetusi Liivi rahvamaja heaks?

Kõik need andmed palutakse saata ajakirja „Eesti Hõimu“ toimetusele edaspidiseks kokkuvõtmiseks.

Kui mõnesugustel põhjustel oli võimatu hõimupäevi pidada 26. ja 27. jaanuaril, siis võidakse nende pühitsemist edasi lükata nädala või kahe võrra.

Loodetavasti ei jää ükski hariduslik organisatsioon külmaks hõimuaatele, vaid kõik võtavad jõudu mööda tegelikult osa meie esimestest üldistest hõimupäevadest.

Hõimuorganisatsioonide keskkondis
Fenno-Ugria.

Läbirääkimiste tähtsusest kõnekoosolekul.

G. Puu.

Üheks tähtsamaks vabaharidustöö vahendiks peetakse tänapäev kõnekoosolekuid. See arvamine ei ole läbi löönud mitte üksi välisilmas, vaid ka meil — Eestis. Iga aasta korraldatakse mitmesuguste asutuste, liitude ja ka seltside poolt hulk kõnekoosolekuid. Kuid kahjuks on kujunenud enam jagu nendest ainult lihtsaks kõneõhtuks, kus kõneleja või lektor 1—1½ tunnilise hiljaksjäämisega, — mis enamasti küll koosolijate ebatäpsest kokkutulekust tingitud, otsekohe kõnetooli asub, seal tund või paar oma asja seletab ning selle järele ka kohe lahkub. Mõned oratoritest küsivad küll ka mõnikord pool viisakuse, pool moe pärast, et kas kellelgi midagi arusaamatuks olevat jäänud, mis täiendavalt seletust vajaks. Kõik muudugi vaikivad; kõigil on see keeruline asi, mida asja arusaadavaks taheti teha — mõnikord aga hulga keerulisemaks aeti, — päevaselge; kõik on kõneleja väidetega nõus!

Ja koosolek kuulutatatakse lõppenuks.

Ent kuhu jäid läbirääkimised, mis on ometi üks kõnekoosoleku oluline osa ja sama tähtis kui kõnegi?!

Nimelt selgub läbirääkimistel kõige pealt see asjaolu, kuidas said koosolijad kõnelejast aru. Kas ei olnud mõningaid mõtteavaldusi, millest arusaamine koguni teistsugust kuulajaskonda eeldab? Ehk kas vastas ettekande vorm kuulajate vaimlise tasapinnale? Teiseks näitavad läbirääkimised, kuidas suhtuvad koosolijad ettekandesse. Kas pooldavad nad neid mõtteid? Kas tunnevad nende elluviimise tarvidust? Ja kas on kohal pind nende teostamiseks küllaldaselt ettevalmistatud? Kolmandaks ilmeneb läbirääkimiste käigus koosolijate huvide ala, mis väga tähtis teada järgmise koosoleku aine ning kõneleja või lektori leidmisel.

Nii on läbirääkimised tõsiseks õppetuniks nii hästi kuulajatele kui ka lektorile ja sellest ei tohiks mingil tingimisel mööda hii- lida.

Koosoleku korraldajad ja kõnelejad on sageli isegi veendunud läbirääkimiste tähtsuses, kuid ei suudeta lihtsalt mõttevahetusi välja kutsuda,

Neile võiksin soovitada kaheharulist provokatsiooni-väljakutse teed, mille mõlemad harud sageli soovitud sihile on viinud.

Nimetatud tee üks haru viib selleni, et kõneleja mõnda kohalikku valusat küsimust järsult riivata katsub, mille tõttu kuulajaskonnas teatud opositsiooni — vastolu — õhkkond tekib. Seda võtet on aga võimalik neil kõnelejail tarvitada, kellel rahulik esinemine ning eeskujulik suuvärk vaidlemiseks. Ka on tarvilik, et koosoleku juhataja „mees omal kohal“ oleks, kes suudab juhtida vaidlust kindlal käel aine-raamistikus. Vastaval korral võiks korduda lugu, mis ühel kõnekoosolekul Lõuna-Eestis juhtus. Seal olevat nimelt rändlektor kõnelenud suguhaigustest, kuid vaidlused keerlenud suuremalt jaolt kunstsõnniku tarvitamise ümber.

Teine provotseerimise tee haru viib kirjallikkude küsimuste esitamisele. Sel juhul jagab kõneleja või, mis parem, koosoleku juhataja juba kõne alul kuulajatele väikesed paberilehekese, kuhu märgitakse koosolijate poolt nende ettekande kestel üleskerkinud mõtted küsimuse vormis üles. Kõne lõppedes kogutakse nimeta lehekese kokku ning

nüüd algab esitatud küsimuste selgitamine. Väga tihti tuleb ette, et küsimuse esitaja tema mõtteavalduse ettelugemise puhul oma tagasihoidlikkuse kaotab ning suusõnalikult omi mõtteid parandama või isegi kaitsma hakkab, ja värv läbirääkimistele ongi avatud. Juhtub ka, et esitatud küsimus on küllalt selge ja arusaadav, soovitakse aga siiski küsijat kõnelemisele õhutada, siis võib sedelikese ettelugeja natuke arusaamatust teeselda, küll siis sedeli täitja lahke seletuse annab, mida tema nimelt küsides olevat mõelnud.

Lõpuks tahaksin paari sõnaga veel ühele asjaolule tähelepanu kinkida. See puutub nimelt koosoleku juhataja ja protokollkirjutaja valimise tarvet.

Provotseeritagu läbirääkimisi kas vastolude tekitamise või küsimuste esitamise teel või järgneva läbirääkimised kõnele automaatselt — ikka tuleb enne kõnekoosoleku algust koosoleku juhatus valida, kes erapooletult mõtetevahetust juhib ning üles märgib sündmuste käigu, mis eriti tähtis sel juhul, kui kategoorilise iseloomuga seisukohte vastu võetakse.

Eesti kool ja õpetajaskond karskusvõitluses.

Nagu teada, pole karskusaaja seisukord Eestis mitte just väga hea. Üldine alkoholimüügi seadus soodustab joogikohtade avamist ja valitsus kasutab ohtrasti seda võimalust riigi sissetulekute suurendamiseks. Käesoleval ajal tuleb juba iga 895 hinge kohta üks riigikõrts — suur hulk salakõrtse veel peale selle.

Näib olevat ajajärk, mil tulivee lained vabalt käivad võimsalt ja kõrgelt, mil rahvajuhtide südametunnistus näib uinuvat, mil seltskonna oma-abi kammitsasse pandud ja karskustöö toetamine riigi poolt peaaegu lõpetatud, mil koguni karskustöö ise hoogsa võitluse asemel vindub ja kiratseb.

Ometi leidub sel eduvaesel ajajärgul üksikuid nähteid, mis aatemeeste meeli julgustavad ja näitavad, et pioneeride töö siiski ükskord vilja kannab.

Kõige pealt laste karskusseltside töö on saanud suure ulatusega tunnustuse, sest möödunud sügisel haridusministri poolt maksuma pandud algkooli õppekavades on ühenduses kõlblusõpetusega märgitud sün-

duslikuna ülesandena algkoolis töötamine lootusringis. Eesti on sellega esimene ja ainus riik kogu ilmas, kus lootusringide töö koolidele tehtud sunduslikuks.

Teiseks tähelepanu-väärivaks sündmuseks on Eesti õpetajaskonna kutseorganisatsiooni — Eesti Õpetajate Liidu — siirdumine karskustööle. E. O. Liit võttis juba 1928. a. alul karskus-kasvatustöö organisatsioonide kõige laiemas ulatuses oma programmi ja asus aktiivselt selle teostamisele, moodustades liidu juurde suure karskustoimkonna, hakates välja andma karskuskasvatustöö ajakirja „Lootusringi juht“. Seades ametisse nõuandjaks õpetajatele erilise karskusekretäri, organiseerides ülemaalist laste karskus-võistluskirjutust jne.

Kuid kõige värskemaks ja valdavamaks sündmuseks kujunes õpetajate esimese üleriigilise karskuspäeva korraldamine 28-30. dets. 28. a. Tallinnas. Karskuspäevast võttis aktiivselt osa 302 õpetajat.

Koosoleku esimesel päeval arutati alkoholismivastase võitluse ja karskusmeelse seadlusandluse põhiküsimusi. Referenti-

deks olid hrad E. Martinson, F. V. Mikkel-
saar, V. Ernits, J. Elango ja J. Söödor.
Teisel päeval käsitati kõige pealt karskus-
õpetuse küsimusi (ref. P. Kochtitsky, H. Roos
ja J. Tõlp) ja selgitati lootusringide üles-
andeid ja töövõimalusi (ref. P. Kochtitsky,
J. Depman ja J. Elango), kuna kolmas päev
jäi noorsoo karskusliikumise küsimuste
selgitamiseks, millest põhjaliku käsituse
andis mag. A. Elango.

Vastuõtetud otsuste hulgas leiduvad
muu seas nõuded, et kõik õpetajad, kooli-
nõunikud ja kasvatustegelased olgu kars-
ked; seadlusandliste ja valitsusliste asu-
tuste tegevuse sihiks olgu niisuguse ühis-
kondlise elukorralduse loomine, mis ei
soodustaks kasvava põlve kaldumist alko-
holi tarvitamisele ega looks alkoholisõbralist
ilmavaadet ja harjumusi; kaitseväge teenis-
tuse aeg ja osavõtt teistest riigikaitse or-
ganisatsioonidest rakendatagu karske ilma-

vaate ja sellekohaste harjumuste omamise
teenistusse; pandagu maksma kõige lähemal
ajal alkoholi keeluseadus noorsoo kohta
kuni 20. eluaastani; teostatagu karskus-
õpetus ühenduses kõigi õppeainetega ja
asutatagu lootusring igasse kooli ning soo-
dustatagu kõige suuremal määral noorsoo
isetegevat osavõttu karskus-kasvatustööst.

Nagu ülaltoodust selgub, ei puudu meie
karskustööl siiski terved alused, millest
lähtudes ja millele ehitades kindlasti soovit-
ud tulemusteni jõutakse. Eesti õpetajas-
kond on pannud käed adra külge ja haka-
nud kirjutama uut lehekülge kodumaa
kultuuri ajalukku. Rahvakasvatajad on
asunud organiseeritud võitlusse rahva kur-
jema vaenlasega ja, kuulutades sellele kadu,
kõigis kodumaa nurkades sütitavad põlema
noorte ja vanade südameis aatetulukesed

J. E.

Mitmesugused teated.

Haridusliidu tegevus näitemängu arendamise alal.

Väikelavade näitemängu asja arendamine
on hariduskongresside otsuste kohaselt Hari-
dusliidu ülesandeks saanud.

Seni on Liit sel alal korraldanud 8 näi-
tejuhtide kursust Tallinnas, 2 näitejuhtide ja
maakonna linnade näitlejate ühist kursust
maakonna linnades ja kohalikkudele tegelas-
tele näitemängu kursusi 70 kohas.

Praegu on kursuse soovijatena ligi 50
seltsi üles annud.

Haridusliidu juures teatrinõunik ametisse seatud.

Kuna Haridusliidu juures näitemängu ala
õige laialiseks tegevusalaks on kujunenud,
siis valis Liidu juhatus Liidule nõuandjaks
ja näitetegevuse üldiseks juhtijaks „Estoonia“
näitejuhi hra P. Sepa, kellel suured kogemu-
sed on maa ja väikelinnade teatrite tegevuse
instrueerimise alalt. Ühtlasi annab hra Sepp
nii suusõnal kui kirjateel nõu maa näite-
tegelastele. Hra Sepa kõnetunnid on Hari-
duseliidus igal reedel kell 2—3.

Rekvisiitide ja jumestusabinõude ladu.

Läinud sügisel asutati Liidu juure rekvi-
siitide ja jumestusabinõude ladu, et soo-
dustada maa ja väikelinnade teatritele jumes-
tusabinõude, parukate ja muu rekvisiidi saa-
mist. Et tarvidus niisuguse ladu järele tõest.
olemas oli, seda näitab laos leiduvate esei-
mete rohke kasutamine, mis ületab kaugelt
enne lao avamist tehtud kalkulatsioonid.
Kahjuks teeb aga operatsiooni kapitali puu-
dus suurt takistust selle väga tarviliku asu-
tuse kiirele väljaarendamisele. Suurt tarvi-
dust tuntakse veel kostüümide järele, mille
muretsemisele aga seni kapitali puudusel ei
ole suudetud asuda.

Rahvamajade küsimus Haridusliidu juhatuses.

Kuna ruumide küsimus hariduslistel selt-
sidel üks valusamatest — on ju nii mõnegi
vabaharidustöö ettevõtte teostamine otse
ruumidest olenev, siis pühendas Haridusliidu
juhatus oma viimase koosoleku peasjalikult
rahvamajade küsimuse harutamisele, et leida
teid ja abinõusid rahvamajade võrgu teosta-
misele. Nagu küsimuse algatajate E. Venderi

ja J. Depmani ettekannetest selgus, on suurimaks takistuseks praegu odavaprotsendilise laenu saamiseks võimaluse puudumine rahvamajade ehitamiseks, ja raskused ühingute loomisel rahvamajade ehitamiseks, ja ülevalpidamiseks. Pankadest saadava harilikku vekslilaenu saamine ja kõrge protsent ei võimalda selle kasutamist rahvamajade ehituseks. Rahvamajade ehitusfondi asutamine on aga kauemat aega juba seisnud surnud punktil. Sellepärast otsustas Liidu juhatus märgukirjaga pöörduda vastava Riigikogu komisjoni poole, kus praegu harutusel on asunduskapitali seadus, et sellest laenu saamist võimaldataks ka rahvamajade ehitamiseks.

Praeguse organisatsioonide arvu juures ei saa enam rahvamaja ehitada üksik selts, vaid selleks tuleb teatavas seltsitegevuse piirkonnas töötavad organisatsioonid kõik ühiselt tööle rakendada. Nende ühendamiseks on kaks teed. Luua rahvamaja ühing kooperatiivsel alusel või asutada rahvamaja ehitamiseks osaühisus. Kumbki nendest moodustest ei sobi aga rahvamaja ühinguks. Asutades kooperatiivsel alusel ühingu, jäävad majanduslikult rohkem toetajate seltside huvid kaitseta, kuna osaühisuse asutamine mitmeti on raskendatud. Juba üksi 50.000 krooniline põhikapital on liig suur, mille juure tuleb veel raskusi põhikirja registreerimisel ja suured registreerimise maksud. Liidu juhatus leidis tarvilikuks samme astuda selleks, et seadusandlikel teel erilise rahvamajade seadusega määrataks kindlaks keskasutus, kes juhtima hakkab rahvamajade võrgu teostamist ja kes siis ka vastava organisatsioonide vormi välja töötaks, tarbekorral nende asutamise võimalust eriseadusega kindlustades. Samuti jääks selle asutuse hooleks rahvamajade normaalplaanide väljatöötamine ja ehitusplaanide kinnitamine.

Maakondlised hariduskongressid.

Kuna üleriiklistele hariduskongressidele kokkutulek seltsi tegelastele tihti raskusi teeb, siiski mitmesuguste vabaharidustöö küsimuste läbiarutamiseks tegelaste kokkutulek tarvilik on, otsustas Haridusliidu juhatus korraldama hakata maakondlisi hariduspäevi.

Rahvaülikooli loengud.

Rahvaülikooli loengute korraldus, millele laiem ülemaaline alus l. a. enne Jõulu pandi, leiab laiemates ringkondades elavat poolehoidu. Terve rida seltse on juba Liidu lektoreid, keda praegu arvult saja ümber, loenguid pidama kutsunud. Nii on jaanuari teiseks pooleks ja veebruari kuuks üheteist-

kümne seltsi poolt 16 lektori, kellelt kuni 60 üksikloengut loodetakse, saamiseks sooviavaldused esitatud ja uusi tuleb iga päev ikka veel juurde. Kõige enam näivad seltskonda huvitavat kasvatuslikud küsimused, kuid ka looduse ja maadeteaduse, samuti majandusküsimuste vastu näikse huvi tuntavat.

Hiiumaa Haridusnädal.

Läinud aastal märtsi teisel poolel aset leidnud Läänemaa haridusnädala puhul langesid ebasoodsate ligipääsu võimaluste tõttu kogu Hiiumaal sellekohased kõnekoosolekud välja. Nüüd peetakse Hiius haridusnädal 26.1 -3.11. Kõnelejatena, kes haridustöö vajadust ja selle korraldamisevõimalusi väljapoolest selgitavad, sõidavad välja sel puhul: E. Haridusliidu sekretär E. Vender, haridusinstruktor G. Puu, õpetajate Liidu karskuse-sektsiooni sekretär P. Kochtitsky ja üliõpilane Joh. Perens. Kõnekoosolekud, mille algus enamalt jaolt õhtul kell 7, leiavad aset järgmiselt:

- 26. jaan. Kärklas, Rebasseljal ja Käinas;
- 27. „ Laukal, Reigil, Vakul ja Jaural;
- 28. „ Paapel, Mudastel, Nõmbal ja Uhtril;
- 29. „ Kõpul, Paladel ja Mudal;
- 30. „ Suurerannal, Kuril ja Harjul;
- 31. „ Puskil, Suuremõisas ja Emmastes;
- 1. veebr. Mänspääl, Heltermaal ja Viiril;
- 2. „ Leisul, Kassaril ja Külamaal.

Hiiust sõidavad E. Haridusliidu esitajad Saaremaale, kus 2.—11. haridusnädalat peetakse. Saartel leiavad rahvakoosolekud järgmiselt aset:

- 2. veebr. Mõntul, Audlal ja Simmistel;
- 3. „ Karustel, Pidulas, Võhmal, Kaarmal, Metskülas, Kohtlas ja Hellamäel;
- 4. „ Torgu-Jädel, Undval. Kudemel, Kaalil, Lesil, Tõnijal ja Liival;
- 5. „ Türjul, Kõrusel, Mustjalal, Lõõnel, Armuadral, Saril ja Tamsel;
- 6. „ Lõopõllul, Rootsikülas, Sauveres, Haekas, Pärsamaal, Vanalõvel ja Piiril;
- 7. „ Ansekülas, Vilsandis, Kandlal. Pommel, Koiklas, Tõllustes ja Korkveres.
- 8. „ Salmel, Koiolas, Kärlas, Tärisel, Tagaveres, Pühal ja Uuemõisas;
- 9. „ Piirimetsal, Lümmadal, Kaasmaa Suurel, Eiklas, Kovandil, Vätal ja Saiklas;
- 10. „ Taritul, Kõelas, Abruval, Kuresaares, Randveres, Haamisel, Taalikul, Vaiveres ja Maasil.

Koosolekuid on kavatsatud pidada Hiius üldse — 26 ja Saartel 62.

Uued näitekunsti instruktorid,

E. Haridusliidu teenistusest on uuest aastast lahkunud senised näitemängu instruktorid Rix Kuljus ja Hartius Möller. Kursuste jatkamisel tahab Haridusliit erilist rõhku panna püsivate näiteseltskondade organiseerimisele ja nende kaudu näitemängu haridustöö teenistusse rakendamisele. Sellele vastavalt antakse kogu tegevusele positiivne-elujatav suund.

Uuteks instruktoriteks on Liidu juhatuse poolt valitud Draama-Stuudio Rändteatri näitejuht Karl Otto ja sama teatri näitleja Valter Sooserv. Mõlemad valituteist on oma hariduse teatri alal saanud Draama-Stuudio teatrikoolist ja selle andekamate lõpetajatena siamaani sama stuudio juures töötanud. Hra Otto lõpetas Teatri kooli 1924. a., misajast peale töötas esialgu Draama-Stuudio näitlejana ja teatrikooli õppejõuna. Hra Sooserv lõpetas Teatrikooli 1927. a., millejärele töötas ühe hooaja Pärnu „Endla“ teatris ja viimasel ajal Draama-Stuudios.

Eesti Haridusliidu juhatuse märgukiri Riigikogu rahaasjanduse komisjonile.

Juba mõnda aega on haridustegelaste keskel nõu peetud asuda rahvamajade võrgukava tegelikule teostamisele.

Seni on maal aidatud edasi viia teiste kultuuriliste ja majandusliste ettevõtete teostamist, nagu koolimajade, piimaühisustele meiereide ehitamine j. n. e. Nüüd oleks aeg ka rahvamajade ehituse peale rõhku panema hakata. Kohalikud tegelased ja

organisatsioonid panevad omalt poolt kõik jõu kaalule, et rahvamaja ehitada, aga nagu teistegi suuremate ettevõtete teostamisel, nii on ka siin tarvilik laenu saamine. Harilikult pankadest saadava vekslilaenuuga ei suuda seltsid selle kõrge protsendi ja raskendatud laenusaaamise tingimuste tõttu mitte ehitusi lõpule viia. Ka ei ole läbirääkimised Pika-laenu Pangaga nimetamise väärsed tagajärgi annud.

Eile ärapeetud Haridusliidu juhatuse ja nõukogu ühisel koosolekul leiti, et kõige soodsam võimalus rahvamajade teostamiseks on nendele asunduskapitalist laenu saamist võimaldada. Kuna rahvamajad maal täielis- teks kultuurilisteks kespunktideks on ja nendes korraldatavate ettevõtete kaudu võimalik on teostada kultuurilise liikumise juhtimist maale ning selle tõstmist, siis usub Haridusliidu juhatuse, et nende ehitamise teostamine täiesti asunduskapitali otstarvete hulka võib kuuluda, mispärast palume rahaasjanduse komisjoni kaalumisele võtta asunduskapitali seaduse § 3 täiendamist punktiga 13. järgmises redaktsioonis: „Laenu andmiseks omavalitsustele, asutustele ja organisatsioonidele rahvamajade ehitamiseks maal alustel, mis käesolev seadus ja Haridus- ministri ettepanekul Vabariigi Valitsuse poolt vastu võetud määrused selleks ette näevad.“

Komisjoni lahket vastutulekut ja jaatavat otsust lootes.

/K. Einbund/

H. Haridusliidu esimees.

/E. Vender/
sekretär.

Uus saadetiis jumestusabinõusid.

Läinud nädalal jõudis Haridusliidule kohale uus saadetiis jumestusabinõusid—põhivärvid vorm A, kõrvalvärvid vorm F, puuder naturelle ja habeme karvad: must, valge, hall, pruun, kollane ja punane. Samuti on jälle saadaval mastiksiti habemete kleepimiseks.

Parukate kogu täiendatud.

Parukate laenukogusse on juure muretsetud uusi parukaid, nii et laenatavate parukate arv tublisti üle 200 ulatab.

Pärnumaa haridusnädal.

Pärnumaa koolivalitsus kavatses Pärnumaa haridusnädalat ära pidada märtsi kuu

keskel. Kõnelejatena on ettenähtud kohalikud tegelased ja Haridusliidu lektorid.

Vabariigi aastapäev.

Eelmiste aastate eekujul saadab Haridusliit ka käesoleval aastal kõnelejaid aastapäeva aktustele. Teedeministri poolt on kõnelejatele raudteel prii sõit lubatud.

Elav osavõtmine kõnekoosolekutest.

Hiiu- ja Saaremaa haridusnädalate puhul korraldatud kõnekoosolekutest oli osavõtmine väga rohkearvuline. Mitmel pool ei mahutanud ära koosoleku ruumid kokkutulnuid, vaid isegi kõrvalruumid olid rahvast puupüsti täis.

Eesti Haridusliidu lektorite nimestik.

Kochtitsky, P.

Õpetaja.

Teemid:

1. Raamatukogude ja õpiringide korraldus 3—8 t.
2. Vabaharidustöö korraldus 2—4 t.
3. Enesearendamise teedest ja abinõudest 2—4 t.

Pinkovski, K.

Koduõpetaja.

Teemid:

1. Eesti keel ja kirjandus,
2. Üldine ajalugu,
3. Kodumaa ajalugu.

Enno, E.

Läänemaa koolinõunik.

Teem:

Elureform.

Saral, H. dr. med. vet.

Kirurgia, oftalmoloogia ja sünnitusabi erakorral. prof.

TEEMID:

1. Loomade välishaigused ja
2. Mida peab looma omanik neist teadma, 2-3 tundi.

Väljasõidu võimalused laupäeviti ja pühapäeviti.

Tennmann, Ed. pastor.

Võrdleva uskundeaduse prof. ja usupsühholoogia ning usufilosoofia dotsent.

TEEMID:

1. Haridus,
2. Mõtlemise oskus,
3. Vaesus ja rikkus,
4. Isiku väärtus,
5. Poliitiline mõtlemine,
6. Füüsiline ja moraalne võim,
7. Sotsiaaleetika,
8. Ihu ja hing.
9. Saatuse ja tahtevabadus,
10. Usk, kirik ja riik.

Kõnelemise võimalused esmaspäeviti, teisipäeviti ja reedeti, kui varem ette teatatud.

Laupäeval väljasõit ainult kuuajalise ette-teatamisega.

Vaga, Vold.

Kunstnik.

Teem:

Kunstiküsimused.

Kõneleb ainult Tartus.

Vaher, Villem

Insener.

Teemid:

1. Eesti ajalugu.
2. Üldajalugu,
3. Elektrotehnika.
4. Betoonehitused.

Väljasõidu võimalused laup. ja pühapäeviti.

Vainola, A.

Võrumaa koolivalitsuse juhataja.

Teem:

1. Haridustöö sihtidest ja ülesannetest koolis kui ka väljaspool kooli.

Võib kõnelda igal ajal, kui soov aegsasti teatatud.

Valma, H.

Udriku paranduskasvatuse õpetaja.

Teemid:

1. Hoolekande ja heategevuse ajalugu 4 t.
2. Pimedad, nende eriline õpetamine ja hoolekanne 1 t.
3. Kurtumad, nende eriline õpetamine ja hoolekanne 1 t.
4. Vigased, nende eriline õpetamine ja hoolekanne 1 t.
5. Nõdrandistatuse, nende eriline õpetus ja hoolekanne 1 t.
6. Hoolekande- ja sunnikasvatus 1 t.
7. Nõdrandistatuse põhjustest 1 t.
8. Reisivestid Põhja-, Kesk- ja Lõuna-Euroopast 2-3 t.

Võib kõnelda alati Tapa ja Kadrina ümbruses. Kaugemale sõit erikokkuleppel võimalik.

Vender, Ev.

E. Haridusliidu sekretär.

Teemid:

1. Vabaharidustöö korraldus meil ja mujal 4—6 t.
2. Õpiringid 2—3 t.
3. Näitemäng vabaharidustöö vahendina 2—3 t.
4. Rahvamajad 1—2 t.
5. Maarahvaulikoolid 1—2 t.

Kapten Vernik

Kindralstaabist.

Teem:

1. Lennuvägi kui võitlusvahend ja lennuväe oht kodanikkudel rinde seljataga.

Veskimets, J.

Kolga-Jaani jsk. arst.

Teemid:

1. Tervishoiust üldiselt ja nakkushaigustest 2 t. ja
2. Esimene arstiabi 2 t.

Kõneleb oma jsk. piirides laup. ja pühap.

Viilip, J. cand. phys.

Füüsika korraline professor.

Teemid:

1. Maaväringud inimkonna rüüstajana 1-3 t.
2. Maaväringute mõõtmisest 1-3 t.
3. Seismomeetria rakendusi 1-3 t.

Võib kõnelda Tallinnas ainult laup. õhtut.

Vigel, Ed.

Tartu Ülikooli raamatukoguhoidja.

Teemid:

1. Kivi ja raamat 3 t.
2. Raamatukogud, nende ülesanded ja tegevus 3 t.
3. Kuidas eurooplased õppisid tundma idamaad?

Kõneleb laupäeviti ja pühapäeviti.

Vilhemson, K.

Prantsuse lütseumi direktor.

Teemid:

1. Tsiviilkohus 1-2¹/₂ t.
2. Kriminaalkohus 1-2¹/₂ t.
3. Rahvusvahel. läbikäimine 1-2¹/₂ t.
4. Parlament 1-2¹/₂ t.
5. Laste psühhol. ja karist. 1-2¹/₂ t.
6. Analüütiline hingeteadus ja kasvatus 1-2¹/₂ t.

Kõneleb pühadel ja pühade vaheaegadel.

Volmer, P. dipl. ins.

Teemid:

1. Kes on õnnetuses süüdi?
2. Kes jagab palgalisega tema päevamured?
3. Kuidas hoolitseda enda eest haiguse või õnnetuse korral?
4. Kuidas võib jõumasin kasu asemel kahju tuua?

Kõneleb Tartu,- Valga,- Võru- ja Petseri- maal pühapäeviti ja laupäeviti.

Viimane aeg kursuste korraldamiseks.

Kuigi mitmed organisatsioonid on ära kasutanud Haridusliidult lektorite saamise võimalust, peame tunnustama, et ka neid seltsse õige palju on, kes kursuste ja loengute korraldamise hoopis kõrvaliseks asjaks on jätnud.

Olgu veel kord kõikide seltside tähelepanu selle peale juhitud, et haridusliste kursuste korraldamine haridusseltsidel üheks tähtsamaks ülesandeks peaks olema. Kus nende korraldamine oma jõududega läbiviidav ei ole, seal võib lektoreid saada E. Haridusliidult 1928 a. novembrikuu „Vabaharidustöö“ nr. VII lhk. 131 avaldatud tingimistel. Lektorite nimestik on ilmunud „Vabaharidustöö“ nr. VII ja VIII 1928 a. nr. I 1929 a.

Väikelavade näitejuhtide ülesanded ja töö.

„Estonia“ näitejuhi P. Sepa loeng E. Haridusliidu
näitejuhtide kursustel.

Motto:

„Rahvamassil on nii palju ühist naisega: ta ei juhi ennast mõistusega, vaid rohl^{em} instinktide ja kirgedega. Ja seepärast on tarvis neid selles rahuldada ja selles suunas juhtida. Kõrge tragöödia suudab võimsalt haarata rahvamassid ja selle haaravuse mõjutus võib olla määratu suur, võrratu väärtuslik“.

Romain Rolland.

„Ma usun teatrisse ainult siis, kui ta on elustatud ideaaliga“.

Romain Rolland.

Ühinege ometi, omandage kord osavust saada rahvajuhudeks. Andke rahvale see, milles seisib kõrge kasvatuse mõte kaunima antiikaja linnades: andke talle tõeline rahva teater. Ja näidake talle selles teatris tema enese elu, tema teod — see, mida ta ise loonud. Toitke rahva hinge tema enese loominguga. . . Teater on kõige võimsam vahend rahva kasvatuses, inimeste lähenemises: temaga on seotud võib olla rahva kõige kaunimad lootused rahvusliku enesetunde ärkamiseks. Ma kõnelen rahva teatrist, selle mõiste kõige laiemas ulatuses, teatrist, mis vastab ja kohane rahva mõttele teatrist, mis tungib kõige kaugemate maade keeltesse. . . O, kui kirglikult tahaks ma enne surma näha rahvuslikku vendlust teatris — lihtsas ja jõurikas tegutsevas külas, kus talendi energia, loova südame võim rahva värske ettekujutuse mõjul vabaneb vajadusest tarvitada igasuguseid materiaalseid vahendeid, nagu meelitatavad dekoratsioonid, rikkalikud kostüümid, ilma milleta ei saa teha sammugi meieaja kõdunenud autorid. . . Mis on teater? See on tänapäevase egoistliku ja öela individualiteedi kujutamine. O, kuidas meie seda vajame. . .! Minge siis, minge rahva sekka, uuendage oma hinge rahva teatris rahva seas!“

Michelet loengust üliõpilastele:
L' Etudiant passim. (1844-48)

TEATRI KULTUURILINE TÄHTSUS.

Millised oleks tingimused, et teater tõesti saaks rahvateatriks?

Esimene tingimus — rahvateater peab olema puhkusekohaks rahvale. Teater peab olema kohaks, kus peale rasket, igapäevast väsitavat tööd inimene leiab füüsilise ja moraalse puhkuse. See on tuleviku ehitusmeistrite mure, et odavad platsid teatris ei oleks piinaks rahvale. See on luuleta-

jate mure, et nende teosed ei levitaks mitte kurbust ja igavust, vaid rõõmu. Meieaja vaimukandjad võivad hoida enesele oma kannatused, kõhklemised ja kahtlused; kuid rahvale jätkub seda enesel küllalt ja on mõtetu neile seda suurendada. Sarnased teosed võivad ennem langetada auditooriumi meeleolu kui tuua kasu. Kui meie pakume rahvale ainult sarnast teatrit, siis pöördub ta ääri õigusega meile selja ja läheb kõrtsi otsima lohutust. On mõtetu püüda lõbustada rahvast, kelle elu niikui nii raske, piltidega elu raskustest. Rahvas armastab pörutavaid vaatamänge, kuid tingimusel, et need pörutused ei mõjuks sama rusuvalt nagu tõelises elus, kangela-sele, kelles rahvas on harjunud nägema iseennast. Kui ränk ka ei oleks ta enese elu, siiski suhtub ta oma lemmikkangelastele kõige nõudlikuma optimismiga, ja traagiline tüki lahendus, lõpp, sünnitab talle valu. Kas peab siis rahvale pakkuma sentimentaalseid tükke õnneliku lõpuga? Muidugi mitte. Jämejooneline, valelik, mõjub ta nagu alkohol ja hoiab rahvast abitusel lõtvuses. Kunst peab andma puhkust, kuid sarnast puhkust, mis ei vähenda, vaid suurendab hingelist energiat.

Teine tingimus — olla energia allikaks.

Teater, ütlesin ma, peab hoiduma kõigest sellest, mis rusub ja rõhub. Kuid see on siiski eitav kohustus. Talle vajalikeks lisandiks peab olema kohustus hoida alal hingelist kindlust ja energiat. Täites puhkuse otstarvet, on ta kohustatud ühes sellega ka ergutama järgnevaks tööpäevaks. Lihtsal tervel inimesel ei ole õieti ilma tegevusest täielist rõõmu. Olgu siis teater rahvale rõõmsaks tegevuseks.

Kolmas tingimus — teater peab aitama vaimlisele arenemisele.

Ta peab heitma valgust sellesse hirmsasse inimese ajusse, kus valitsemas pilkane pimedus, kus nii palju urkaid täis õudseid koletsi.

On tõesti suurim ülesanne tuua võimalikult palju õhku, valgust ja korda inimese hinges valitsevasse kaosesse.

Kuid siin ei tarvitse liiale minna ei moraliseerimisega ei ka lõbustustega. Vajaline on vaid tervis. Andke meile teater, kus tervis ja rõõm oleks külluses,

TEATER TEISTE KUNSTIDE REAS.

Kõik kunstid võib jaotada kahte pealiiki. Esimesse liiki kuuluvad maalikunst, arhitektuur, luule ja muusika. Nende kunstide teostes ei ole liikumist. Seda kunsti võime nautida maalis, raidkujus, ehitises, kui meie ei ole pimedad, oma silmadega, nagu midagi sarnast, mis on kord teostatud, on püsiv ja konkreetne. Luuletaja lõi novelli, komponist sümfoonia või romansi jne. Ka nendes leiame meie kunsti mõju nagu kindla vormi omandanud kunstiteostes, kui oskame lugeda raamatuid ja noote, kuid nende mõjuvus on kestvam kui maali, skulptuuri, ehitise mõjuvus, sest peame lugema, et nautida rida rea, lehekülge lehekülje järele. Kuid siiski liikumist nendes kunstides ei ole.

On olemas teine liik kunste. Siia kuulub sama muusika, kui teda mängitakse üksikutel instrumentidel — keelpillidel, puhkpillidel ja löökriistadel, või tervel orkestril, kas laulavad lauljad või terve koor. Helid, mida loonud komponist, liiguvad ajamõõdus selletõttu, et tema sümfooniast mängib orkester, tema romansi esitab laulja. Sama lugu sünnib luulega, kui teda esitatakse deklamatsioonis, milletõttu luuletus liigub ajas. Kõike seda võtame meie vastu ja naudime kuulmisega. Kui keegi tantsib, siis tema tants kujutab samuti kunsti loomingu, täis liikumist ruumis, selletõttu et keha kogu aeg muudab oma välimust ja liigub paigast paika. Tunded võivad väljeduda mitte ainult tantsu liikumises: kurbus, rõõm, armastus, vihkamine ilmuvad nähtavale näo, pea, käte, jalgade ja kogu keha liikumises ka ilma tantsuta; see on siis — miimika ja plastika. Nad on samuti nagu tants täis liikumist ja just selles erinevad skulptuurist; iga raidkuju aga on ikka samas tardunud poosis. Nii siis, tantsu ja miimikat saame nautida meie nägemise kaudu.

Kuhu liiki kuulub siis teater?

Teatris on meie ees teiste kunstide elemente, liikumisega (deklamatsioon, miimika ja plastika) ja ilma liikumiseta (luule ja maalikunst); osa neist võtame vastu kuulmisega (luule, deklamatsioon), osa — nägemisega (maal, miimika, plastika). Iga näitleja kujutab mingit isikut, läbielades tema mõtteid ja tundeid, kogu tema hingelise protsessi, mis temas sünnib (üks Margust ja teine Tiinat). Näitleja väljendab selle hingelise liikumise enese kõne ja häälega, kehaga, vastavalt kostümeeritult, ja enese näoga, tüübi kohaselt mingitud. Näitlejal

tema mängus on abiks dekoratsioon, valgustus ja lavasisseseade. Kõik näitleja elamused, mida ta meile edasi annab enda väljendusvõimetega, loovad ühe või teise isiku kuju. See näitleja kehastatud ja hingestatud kuju ongi kunsti loomingu produktioon — kunsti ese, mida meie tajume ja naudime ajas ja ruumis, kogu etenduse kestel. Täheleb, kui komplitseeritud teatri kunst ka ei oleks, on ta siiski tervik — lavakunst. Erikunstide elemendid on temas sulanud üheks tervikuks.

Et lavakunst on komplitseeritud, on näha veel teisest küljest. Maalikunstnik maalib pilti üksinda, kujur raiub kuju üksinda, luuletaja üksinda kirjutab poemi, komponist — sümfoonia. Teatris etendus esitatakse harilikult kogu näitlejaskonna poolt, kus iga näitleja loob ühe kuju, aga kõik koos ühe näidendi. Kuid teatris ei ole loovaks kunstnikuks mitte ainult näite-seltskond. Juba varem, enne etendust, lõi kirjanik näitemängu, maalikunstnik maalis dekoratsioonid, teised kunstnikud korraldasid valgustuse, lavasisseseade, valmistasid kostüümid, näomaskid. Kõikide nende isikute ühisel jõul on loodud teatrietendus; oma mitmekesidusele vaatamata peab see etendus olema samuti tervik nagu üksiku näitleja loodud elav kuju. Kuid etenduse pea loojaks ja teostajaks jääb siiski ainult näitejuht, kes annab tükile, näitemängule tõlgitsemise ja oma mõtte kogu etendusele; sellega ühendab ta näitlejate, dekoratorite, kostümeerijate j.t. kunstilise loomingu, mille sihiks on tuua lavale kirjaniku antud näidendi, mida mängitakse tema, näitejuhi põhimõtte, plaani ja kompositsiooni piirides. Selles on selgelt nähtav lavakunsti keeruline loomingu: lavakunsti tööd ei saa iialgi teostada üks isik, sest see põhjeneb ühiskondlikul, kollektiivsel alusel.

Kuid selles kollektiivses loomingu ei ole mitte kõik kaastegelased ühetaoliselt tähtsad ja vajalised. Teatri ajaloost meie teame teatreid ilma autorita, kirjanikuta, nagu seda olid Itaalia Commedia del'arte, „Itaalia maskide komöödiad“: näitlejatel oli tänapäevase näitemängu teksti asemel ainult „scenarium“, õieti sisu konsept ja peajasjalikult tegevuse kirjeldus, see mida praegusaja näitemängus nimetame remarque'iks. Sellele pidid näitlejad ise luuletama teksti etenduse ajal. Meie teame ka etendusi vabas õhus, lahtise taeva all, ilma lava poodiumita, dekoratsioonita ja valguseta. Shakespeare'i ajal ei olnud samuti ei dekoratsiooni ega mõõblit, sedasama leiame meie ka Hiina teatris. Kuid ühes asi ei

muutunud ja ei saagi muutuda: teatris oli, on ja jääb ka tulevikus näitleja; ta on teatrietenduse peamaterjal, ilma temata ei ole teatrit. Ja just selles on teatri, lavakunsti erinevus, sest ta esitab peaaegjalikult elavat kunsti.

Ja tõesti, võrdleme lavakunsti teiste kunstidega. Kirjanik omas loomingus tarvitab sõnu, komponist — helisid, maalikunstnik värvisid, kujur — savi ja puud. Näitleja aga vajab oma loomingu materjals oma enese keha ja häält. Autori poolt ettenähtud tegelase kaju loob ta oma hääle abil — ta nutab, naerab, kõneleb, ja oma näo ja keha abil — ta liigub, võtab ühed ja teised poosid.

On veel põhjusi, miks teater on peaaegjalikult elav kunst. Kus liikumine, võitlus, tegevus, seal tuksub elu suure pingega. Kuid luulel, näidendil, mis on määratud lava jaoks, on olemas peatundemärk — ta on tegevuse luule.

Iga lavateos peab sisaldama eneses tegevust, mis koosneb hingelistest liikumistest ja väljendub keha, näo ja hääle liikumises.

Need samad hinge liikumised, või teisiti elamused, omandavad erilise lavalise tähtsuse, kui nende vormiks on üksikute tunnete ja kirgede või muu hingelise jõu võitlus inimese enesega või üksikute inimeste ja nende gruppide vahel. Näiteks sünnib Othello hinges armukadeduse ja armastuse, Desdemona vastu, võitlus j.n.e.

Sellepärast on näidendid, kus on vähe tegevust või seda sugugi ei ole — lava jaoks igavad: neid on parem lugeda. Selle vastu on näitemängud, kus nõrgalt toodud karakterid ja värvitult kujutatud ühiskond, kuid kus on palju tegevust — väga lavalised ja läbilöövad etendusel, kuna lugemisel on täiesti igavad. Lava jaoks kõlbavad ainult tegevusrikkad näidendid.

Lõpuks peab märkima veel ühe erinevuse lavakunstis. Omas kunstis maalikunstnik, kujur, luuletaja, komponist on täiesti lahutatud neist, kes nende kunsti tarvitavad ja naudivad. On valmis maal. Raiatud marmorist kaju. Ehitatud maja. Kirjutatud romaan või symfoonia. Järsku juhtub tulekahju ja hävitab kõik need kunsti teosed, enne kui nendega tutvunes seltskond. Ja ometi nad olid loodud, olid kord olemas, ilma et keegi neist midagi oleks teadnud peale kunstniku, nende looja.

Sootu teine olukord on teatriga.

Teatrikunsti looming — etendus — eksisteerib, on olemas vaid siis, kui teda vaatavad ja kuulavad inimesed. Olgu tükk

täiesti valmis mängule, olgu tükk laval ära mängitud — aga ilma publikuta. See ei ole siiski etendus. Sest vaatlejad ja kuulajad elavad läbi kõik seda, mis sünnib laval, tunnevad kaasa, sümpatiseerivad ühele osale tegelastest ja vihkavad teisi, naeravad, kui mängitakse midagi lõbusat, nutavad, kui mängitakse draamat. Ja nii nagu näitlejate elamused kantakse edasi publikule, nii ka publiku elamused näitlejaile. Ja just sellepärast publiku ükskõiksus võib halvasti mõjuda näitleja mängule ja ümberpöördukt. Lava ja saal on seotud nägematute juhedega. Lava ja saal, näitleja ja vaatleja — vajavad täielist kontakti. Selles on teatri hing ja vaim. Ühises pidulikus joovastavas rõõmu ja kurvastuse ekstaasis! Ühises loomingus ja aktuaalsuses! Näitlejate looming ei ole mitte, nagu teiste kunstide juures seda näeme, erandatud inimestest, kes seda kunsti vajavad ja naudivad.

Nii siis, teater on mitmekesine kunst (temas sisaldub teiste kunstide elemente), kuid iseseisev (sest peamaterjal — inimene on iseseisev, ühiskondline, sest tema peategur näitejuht loob teiste kunstnikkude kaasabil ja teda võetakse vastu ja nauditakse massilises koonduses publiku poolt), tegevusvõimeline (sest oma sisu poolest väljendab võitlust: vormi poolest — koosneb liikumisest, ja omas mõjuvuses — ikka sureb ja sünnib uuesti).

NÄITEJUHATUSE MÕISTE.

Kunstiloomingu protsess sisaldab eneses järgmised elemendid. Kunstniku ees seisab ülesanne vastuvõtva massi arusaamist kujundada teatud suunas, ühe või teise küsimuse puhul.

Tema käsutada on toores aine — elav või elutu, mida ta organiseerib selleks, et need inimesed või asjad ümberkujundatuna väljendaks tema kunstniku ideoloogilist ülesannet.

Loomingu protsess seisabki selles, et see kunstniku käsutada olev toores aine kujundatakse tema poolt nii ümber, et tema mõte, mis kerkis juba varem tema hinges, teadvuses või alateadvuses, — saaks materiaalse olemise, saaks nähtavaks, kuuldavaks ja nauditavaks. Selle loomingu tagajärg on kunstniku mõtte vormisse kujunemine. Vastavalt sellele kujuneks ka kunsti nautijate vastuvõtlikkus.

Nii kujundavad kunsti vormi mitmed tegurid.

Esiteks, toores aine erilise omadus (näiteks värvide füüsilised ja keemilised omadused, näitlejate bioloogilised ja psühholoogilised omadused jne.)

Teiseks, kunstniku enese erilised omadused ja loomingu seadused (nagu kunstniku sotsiaalne ja rahvusline erinevus, fantaasia töötamise seadused jne.)

Kolmandaks, kunsti nautijate erilised omadused ja kunsti nautimise seadused (näiteks publiku erinevus, optilised ja akustilised seadused jne.)

See analüüs, see skeem lubab järeldada, et kunstid võivad sarnaneda üksteisele kõikides oma elementides — ideoloogilises ülesandes, looja ja loomingu vastuvõtja ühes ja samas loomingu protsessi ja kunsti naudingu seaduses, kuid ühes tähtsas erinevad nad üksteisest — ja nimelt loomingu materjalis.

Sellest võime leida veel teisi järeldusi.

Õieti kogu kunsti objekti loomise protsess seisab materjali ümberkujundamises vastavalt ülesseatud ideoloogilisele ülesandele. Kuid ideoloogilised ülesanded ei sünni kunstniku vaimus juhuslikult, sest ühiskondlik tajumine „tingib“ ühiskondliku olukorra ja kunstnik realiseerides oma mõtteid vaid peegeldab seda olukorda, väljendades oma sotsiaalset ja kultuurilist ümbrust oma kunstniku isiku kaudu. Veel ohjektivsemad on materjali omadused, kunsti loomingu ja kunsti teose mõjuvuse vastuvõtu seadused; kunsti naudingu, samuti nagu kunsti loomise või ideoloogilise ülesande kohta võib öelda sedasama: samuti ei ole nad juhuslikud. Ja siin jõuame otsusele, et kunsti teos peab olema seaduspärane; kõik ülaltoodud seadused võivad olla tundmata, kuid see ei tähenda veel, et neid ei ole.

Teine järeldus on, et kunstiteos peab igakord omandama vormi, ilma milleta ei ole kunsti. Muidugi ei ole teda ka siis, kui puudub ideoloogiline ülesanne, sest siis oleks see ainult töö oskus (näiteks, laud, mille ülesanne oleks igapäevane otstarve: söömine, töötamine jne., ja sealjuures laud — kunsti teos, loodud mingisuguse ideoloogilise ülesande lahenduseks, tähendab, väljendab mingi idee, äratab meis elamusi jne.

Ja lõpuks, see mis oli siin öeldud, ei luba meid ühendada kunstiteost elulise asjaga, sest viimasel puudub kunsti vorm; ja just seepärast kunsti ideaaliks ei või olla eluline tõde, ja naturalism kui üks kunsti vooludest on õieti kunsti enese eitamine.

Katsume nüüd kõike seda, mis oli siin öeldud, otsida teatri juures.

Kes on temas peategur? Muidugi see, kes asetab ja realiseerib ideoloogilise ülesande. Kuid kes ta on? Kas autor, näitleja, näitejuht?

Igatahes mitte autor, sest ta ei ole mitte vajaline teatri element (meie teame teatrit ilma autorita—Itaalia „Commedia dell'arte“ — improvisatsiooni teater.) Teiseks ka sellepärast, et autor üldise korra järgi ei võta isiklikult otsekoheselt osa lavalises loomingu, vaid annab ainult oma teose teatrile ettekandmiseks, lavaliseks ümberkujundamiseks. Kolmandaks, on näitemäng ainult kirjanduslik kunstiteos, mis laval muudetakse vastavalt lavakunsti vormi ja sisu nõuetele. Nii siis, näitemäng annab ainult materjali, ja autor on isik, kes asetab ideoloogilise ülesande, kui palju temaga nõus on, ütleme esialgu, teater.

Veel keerulisem kui see, on küsimus näitlejate puhul. Eitada, et nad on teatrikunsti loojad, oleks mõttetu. Kuid siiski pealooja teatris on näitejuht, mitte näitlejad. Tema asetab ja teostab ideoloogilise ülesande ja näitlejad on siin talle ainult materjaliks, olgugi väga tähtsaks ja omapäraseks. Katsume tutvuneda selle lavalise materjaliga. Ta on väga keeruline ja kirju ja teda võib jaotada kahte pealiiki.

Esimene — elav materjal — näitlejad oma psühholoogiliste, plastiliste ja tonaalsete võimete ga.

Esimeste võimete hulka kuuluvad kõik loovad jõud — fantaasia, elamused, intuitsioon, tahe jne. Teiste sõnadega — tõeline, omapärane teatri materjal on loov näitleja, ta plastilised elemendid — poosid, žestid, tants, näomäng, keha liikumine paigast paigale, mis mitme tegelase puhul moodustavad grupid ja mis on stseenid; tonaalsed elemendid — hüüded, kõne, laul, mis jällegi kollektiivses väljenduses moodustavad dialoogi.

Teine liik — asjaline materjal — nähtav ja kuuldav, püsiv ja muutlik ajas ja ruumis. Siia kuulub kõige pealt lavaline mask — näojume ja kostüüm. Edasi — lavasisse-seade ja mängukoht — lava pind, dekoratsioonid, ehitised, mööbel, butafooria. Ja lõpuks valguse ja kõla osa (lava valgustus, valgustus- ja kõla-effektid, orkestri ja koori saatmine).

Kolmas liik — trükimaterjal, kuhu kuulub näidendi tekst ja saate partituur (õieti peaks neid lugema mitte materjaliks, vaid abinõuks, kui nad ei ole mitte kirjutatud eriliselt teatud etenduse jaoks).

Kogu see materjal peab sulatatama ühte vormi, mille tulemuseks oleks teatrietendus. Ja selles seisab näitejuhi peamine ülesanne, tema kunstiline loomine. Teatris on näitejuhi tähendus määratu suur: ta on tüki tõlgitseja, osade jaotaja, ta annab ideesid ja õhutab tööle dekoraatori, mõtleb välja butafooria... Ja üldse kõik mured etenduse kordaminekuks lasuvad näitejuhil.

Kuid maal, rahvateatri on näitejuhi tähtsus vähe öeldud suur — ta on mõõtmatu suur: siin näitejuht ei ole ainult tüki juht, vaid ta on ka organiseerija, ta ei ole ainult õhutaja, vaid ka ehitaja, ja kui elukutselises teatris on näitejuhust etenduse edu või läbikukkumine, siis rahvateatri näitejuhust ripub ära, kas olla või mitte olla teatril rahva seast.

Sarnase näitejuhi töö ei alga mitte ettevalmistustest etenduse korraldamiseks, vaid ettevalmistustest teatri loomiseks; selleks on vaja tal eestkätt tegelasi kohalikkudest elanikkudest, selleks peab ta äratama nendes huvi loovaks tööks, tahet selle töö juure asuda, ja siis näiteseltskonna teatri kollektiivi kujundamine. Edasi maa rahvateatri näitejuht peab olema väga tundlikuks ja arusaajaks näitlejate kasvatajaks, luues nendele sarnase õhkkonna, kus nende võimed võiks vabalt ja täiel määral areneda, osates kus tarvis aidata, õpetada, kuid mitte vägistada nende kasvu ja arenemise suunda.

Näitejuht peab valvama sarnase teatri repertuaari järgi, kaitstes ja hoides mitte kunstiväärtusliste ja labaste tükide eest, kuid mitte jõuga, vaid sõnaga, mitte võimu, vaid veenmisega. Ja samal ajal ei tohi ta teha seda kui õpetaja, ja ka mitte kui prohvet, kes oma autoriteediga surub oma kaastegelasi alla, mitte kõneoskusega, nagu õpetlane, vaid töötades enese valitud tüki kallal, nii et see aitaks nende kunstilise arenemisel kaasa.

Rahvateatri näitejuht ei tohi unustada, et temast on palju, kui mitte kõik. Ja asudes tööle on tema esimene ülesanne selles, et igakord kui tegelased kokku on tulnud, peab ta oma talituses ja töömääramises ja selle juhtimises silmas pidama üldist meeleolu, vaatama selle järele, et kõik oleks tööst kaasakistud ja üldine huvi ja vaimustus ei raueks esimesest proovist kuni etenduse lõpuni.

Minu arvates maa-, rahvateatri hariduslik väärtus ei seisa mitte ainult etenduse kordasaatmises, vaid kogu töö protsessis, kogu tema harjutuste kestel.

Ja sarnase rahvateatri peahuvi ja väärtus seisab selles, et kõik tegelased, ilma erandita, oleks sulanud kokku ühises vaimustuses ja arusaamises.

NÄITEJUHI TÖÖ JA LOOMING.

Lähtekohaks on see ideoloogiline ülesanne, mis näitejuht endale lõi ja kandis omas vaimus. See võib olla ülesanne, mis kerkinud ilma sidemeta mingi kindla kirjandusliku teosega, võib olla ka ülesanne autori poolt väljatöötatud plaaniga.

Ja kuivõrd näitejuht on oma ajajärgu ja erakonna inimene, on see ülesanne ajakohane. Ajakohane on ta ka siis, kui näitejuht oma lavastusega täidab rahva nõudeid, sest sellel puhul ajakohasus on tingitud publiku psühholoogiast.

Kuid võtame hariliku juhu, kus näitejuht oma ülesandes läheb välja mõnest tükist, mida ta tahab lavastada, millesse ta on „armunud“, milline õieti vastab tema loomingu nõuetele. Esimene mis ta peab tegema on see, et ta peab järele kaaluma ja veendumusele jõudma, et tema valik vastab reaalsele võimalustele; 1) käsutada olevale materjalile, näitlejate kollektiivi

Järgneb.

Eesti Haridusliidu ajakiri „VABAHARIDUSTÖÖ“

ilmub kaheksa korda aastas vähemalt trükipoogna suuruses.

Tellimise hind: aastas Kr. 1.20; $\frac{1}{2}$ aastas 60 senti $\frac{1}{4}$ aastas 30 senti ja üksik number 15 senti. Kuulutuste hinnad: Tekstis ja kaane viimasel küljel — terve lehekülge Kr. 40; $\frac{1}{2}$ lehekülge Kr. 20; ja $\frac{1}{4}$ lehekülge Kr. 10; Kuulutuse osas — terve lehekülge Kr. 30; $\frac{1}{2}$ lehekülge Kr. 15; ja $\frac{1}{4}$ lehekülge Kr. 7.50;

Mitmekordselt kuulutajaile hinnaalandus.

„VABAHARIDUSTÖÖ“ toimetuse ja talituse aadr.: Tallinn, Rataskaevu 22, tel. 6-52.

Vastutav toimetaja: **Evald Vender.**

Väljaandja: **Eesti Haridusliit.**

„Estotrükk“ Tallinn, S. Karja 8.

Valguspildid.

(udupildid)

Valguspiltide laenutamise tingimused.

1. Pildid antakse välja ühekordseks tarvitamiseks kuni 10 päevani.
2. Piltide tarvit. eest tuleb maksta Haridusliidu liigetel ja koolidel — 1 snt. iga pildi eest.
3. " " " " " teistel 3 snt. " " "
4. Piltide saatmise kulud postiga või pagasiga kannab piltide tarvitaja.
5. Iga katkiläinud hariliku pildi eest tuleb tasuda liidule 65 senti.
6. Iga katkiläinud värvilise pildi eest tuleb tasuda 1 kr. 30 senti.

Valguspiltide nimestik (laenamiseks).

1. Eesti kirjandus	100 pilti	13. Hellas ja Room	54 pilti
2. Eesti kunst	100 "	14. Keskaeg (ajalugu)	54 "
3. Kreutzvald-Koidula-Jannsen	30 "	15. Rahvaülikoolid Taanis	30 "
4. Eesti Vabadussõda	135 "	16. Vanaaeg	51 "
5. Pildid loodusest (teaduslik)	155 "	17. Lastetembud	12 "
6. Rahvaharidus (Eestis)	24 "	18. Eestimaa (maateadus)	150 "
7. Põlevkivi ja tema kasutamine	12 "	19. Välisilmajaod (maateadus)	200 "
8. Kehakasvatus, sport ja mäng	12 "	20. Kirja ja raamatu ajalugu	100 "
9. Turvas ja tema tarvitamine	12 "		
10. Maateadus	133 "		
11. Das alte Wunderland der Piramiden (Piramiidide vana imemaa)	24 "		
12. Der Kampf um den Nordpol (Võitlus põhjanaba pärast)	24 "		

Valmistamisel.

1. Maateadus — Euroopa.
2. Teaatri areng Eestis.
3. Pilte Eesti tööstusest ja kaubandusest.

Piltide valmistamine.

Ühtlasi võtab Eesti Haridusliit valguspiltide tellimisi vastu järgmiste hindadega:

vähemalt 5 seeriat ühest aineksest	à 65 senti iga pilt
" " " " " " " "	à 70 " " "
Üksikud seeriad	à 1 kroon " "
ja selle järgnevad seeriad	à 65 senti " "

Ühtlasi soovitame alljärgnevaid seeriaid ühes populaarteadusliste loengute jaoks valmistatud teksti raamatutega:

Eestimaa — S. Sütt	151 pilti	Kr. 124.—
Eesti Vabadussõda	130 " "	112.—
Eesti Kujutav kunst I.	100 " "	82.—
" " II.	100 " "	127.—
(pildid kogust M. Pukits, tekst R. Kangro-Pool)		
Eesti kirjandus — A. Jürgenstein	100 " "	82.—
Looduslugu — G. Reial	155 " "	127.—
Välisilmajaod — D. Koppel	200 " "	164.—
Euroopa — S. Sütt	200 " "	164.—
Kosmograafia — A. Raudsepp	150 " "	123.—
Raamatu ja kirja areng — F. Puksov	100 " "	82.—
ilma seletava tekstita:		
Põllumajandus — E. Saar	395 " "	300.—
Kreutzvald-Jannsen-Koidula Akad. Kirj. Selts	30 " "	24.—

Piltide tellimise puhul tuleb tasuda pool piltide hinnast ja teine pool piltide kättesaamisel.

Tellimised täidetakse 10 — 30 päeva jooksul.

Eesti Haridusliit.

Üheski koolis ja avalikus raamatukogus ei tohi puududa
Eesti Õpetajate Liidu hääd

noorsoo raamatud.

Noorusmaa jutukirjastik.

Nr. 1.	<i>Ch. Dickens</i> : Kilk koldel	Hind 100 s.
Nr. 2.	<i>Jack London</i> : Põlev laev	" 25 "
Nr. 3.	<i>K. Hänninen</i> : Jäämere kangelane	" 100 "
Nr. 4.	<i>J. Parijõgi</i> : Laevapoisi päevilt	" 100 "
Nr. 5.	<i>A. Conan Doyle</i> : Kuidas brigader tappis rebase	" 25 "
Nr. 6.	<i>A. Conan Doyle</i> : Kuidas brigader päästis sõjaväe	" 25 "
Nr. 7.	<i>A. Conan Doyle</i> : Kuidas brigader vallutas Saragossa	" 25 "
Nr. 8.	<i>A. Conan Doyle</i> : Lugu üheksast preisi ratsaväelasest	" 25 "
Nr. 9.	<i>A. Conan Doyle</i> : Brigaderi viimane seiklus	" 25 "
Nr. 10.	<i>Anna Brigader</i> Pöialpoiss 50 s.	Nr. 11. <i>Jack London</i> : Pagan Otoo 25 s.
Nr. 12.	<i>A. Chamisso</i> : Peeter Šlemiil	Hind 50 s.

Noorusmaa elulookirjastik.

Nr. 1.	<i>M. Laarman</i> : Tizian 25 s.	Nr. 2.	<i>M. Laarman</i> : Rembrandt 25 s.
Nr. 3.	<i>E. Martinson</i> : Beethooven	Hind 50 s.	

Noorusmaa endisi aastakäike

on veel saada ja nende hind on (kergeks kõites): 1926 aastakäik I pool 1 kr., II pool 2 kr., 1927. aastakäik I pool 2 kr., II pool 2 kr. 1928. aastakäik 2,50 kr.

LADU: Tallinn, Rataskaevu 22. Telef. 14-63.

Näitelavade sisseseaded.

(Normaal maa näitelava — umbes 3 sülda lai)

Dekoratsioonide tellimise hind E. Haridusliidu kaudu:

1. Suvemaastik: kaks poognat ja kaks pöösast	} Töö ühes värvidega maksab Kr. 80—100.—	
2. Sama riide teisel küljel talvemaastik vastavate poognate ja maja välimusega		
3. Tapeettuba		
4. Talutuba		
Üksikud osad: {	1. Tagasein — (töö hind ühes värvidega)	Kr. 20—55.—
	2. Poogen — " " " "	8—10.—
	3. Pöösas — " " " "	3—5.—
	4. Puu — " " " "	3—5.—
	5. Maja välisvaade — " " " "	5—10.—
	6. Toa seina ruutjalg — " " " "	—15—20

Nimetatud hindadele on juure arvamata riide hind. Riideks on soovitatav tarvitada pesuriidet, mille hinnaks on 54 snt. ars. Talutubade jaoks võib tarvitada kotiriidet, 44 snt. ars. — Dekoratsioonide ülesseadmiseks sõidab dekoraator soovikorral kohale, kusjuures sõidukulud tasutakse eraldi.

Seltsimajade sisemisi värvimisi ja ilustusi tehakse asjatundjate juhatusel maitserikkalt ja hästi. Tellimiste ja järelepärimistega pöörduda:

Eesti Haridusliit, Tallinnas, Rataskaevu 22